Tulevaisuusvaliokunta 1.6.2018

Luovien alojen työelämä, jakamistalous ja elinikäinen oppiminen

Perttu Jämsén ja Vesa-Matti Lahti

SITRA

TYÖN JA TOIMEENTULON *ARVOITUS*

Työn maailma on tuntemattoman äärellä: **automatisaatio, robotisaatio, keinoäly ja digitaaliset alustat** muokkaavat eri aloja teollisuudesta hoivaan ja tietotyöhön.

Todennäköisesti tiedämme yhtä vähän tulevaisuudesta kuin 1800-luvun ihminen.

1800-luvulla tulot hyytyivät 50-vuodeksi, vaikka tuottavuus kasvoi.

On mahdollista, että olemme samanlaisen sukupolvikokemuksen kynnyksellä.

Yhden ihmisen elämässä tämä olisi koko työelämän mittainen kokemus.

Vuonna 2040:
Millainen olisi työpäiväsi maailmassa, jossa koet eläväsi hyvää elämää?

On mahdollista, että:

Työ muuttuu, mutta sitä on runsaasti ja palkkatyötä riittää kaikille.

TAI

Vain harvoilla on palkkatyötä ja vielä harvempi hyötyy sen tuloksista.

Siksi nyt on tärkeää

- Helpottaa niiden huolta, jotka ovat työn murroksen väliinputoajia.
- Nostaa tulevaisuuden vauraudenjako ja toimeentulo aiheina poliittisen keskustelun ytimeen.
- Huomata, että elämänikäinen oppiminen muuttuu hyveestä välttämättömyydeksi.
- Kysyä, millaista yhteiskuntaa tavoittelemme ja miten teknologia voi meitä auttaa tavoitteissa. Kuljemmeko kohti eriytymistä vai tasa-arvoa?
- Muistaa, että työ voi olla sekä tuttua että tuntematonta. Robotti sairaanhoitajan apuna on kuviteltavissa, mutta mitä tekee algoritmikko?

SITRA

TYÖN JA TOIMEENTULON *ARVOITUS*

Työn maailma on tuntemattoman äärellä: **automatisaatio, robotisaatio, keinoäly ja digitaaliset alustat** muokkaavat eri aloja teollisuudesta hoivaan ja tietotyöhön.

Todennäköisesti tiedämme yhtä vähän tulevaisuudesta kuin 1800-luvun ihminen.

1800-luvulla tulot hyytyivät 50-vuodeksi, vaikka tuottavuus kasvoi.

On mahdollista, että olemme samanlaisen sukupolvikokemuksen kynnyksellä.

Yhden ihmisen elämässä tämä olisi koko työelämän mittainen kokemus.

Vuonna 2040:
Millainen olisi työpäiväsi maailmassa, jossa koet eläväsi hyvää elämää?

On mahdollista, että:

Työ muuttuu, mutta sitä on runsaasti ja palkkatyötä riittää kaikille.

TAI

Vain harvoilla on palkkatyötä ja vielä harvempi hyötyy sen tuloksista.

Siksi nyt on tärkeää

- Helpottaa niiden huolta, jotka ovat työn murroksen väliinputoajia.
- Nostaa tulevaisuuden vauraudenjako ja toimeentulo aiheina poliittisen keskustelun ytimeen.
- Huomata, että elämänikäinen oppiminen muuttuu hyveestä välttämättömyydeksi.
- Kysyä, millaista yhteiskuntaa tavoittelemme ja miten teknologia voi meitä auttaa tavoitteissa. Kuljemmeko kohti eriytymistä vai tasa-arvoa?
- Muistaa, että työ voi olla sekä tuttua että tuntematonta. Robotti sairaanhoitajan apuna on kuviteltavissa, mutta mitä tekee algoritmikko?

SITRA

Jakamistalous ≈ alustatalous jne.

X-taloudet ovat yleensä internetin kehityksen myötä syntyneitä talouden uusia muotoja. Useat x-talous-termit kuvaavat samaa ilmiökimppua eri näkökulmista. Eri henkilöillä ja tahoilla on vähän erilaisia määritelmiä ja näkemyksiä siitä, mikä on pääkäsite ja mitkä alakäsitteitä. Joidenkin mielestä vaikkapa jakamistalous on pääkäsite ja esimerkiksi alustatalous on sen yksi ilmenemismuoto, mutta juuri päinvastoinkin voi ajatella.

- **Jakamistalous**: Uusi jakamistalous on yhdistelmä ikiaikaisia yhteisöllisiä toimintatapoja sekä nykyaikaisen verkkoteknologian mahdollistamia moderneja yhteydenpidon muotoja. Jakamistaloudessa otetaan vapaana tai vajaakäytössä olevia resursseja – omaisuutta, taitoja, aikaa – tehokkaampaan käyttöön jakamalla tai välittämällä niitä toisille ihmisille. Uusi verkkoteknologia mahdollistaa tämän jakamisen laajemmin kuin ennen on ollut mahdollista.
- **Käyttöoikeustalous:** Talous joka perustuu omistamisen sijaan enemmän käyttöoikeuksiin
- **Alustatalous**: Tietojärjestelmä eri toimijoiden hyödynnettäväksi / Netissä toimivien alustojen kautta toimiva talous
- **Keikkatalous**: Silpputöitä tarpeen mukaan tarjoava yritystoiminta / Työllistyminen keikkatöitä tehden. Keikkatalouskin on yleistynyt netin myötä, sillä usein keikat saadaan nettialustojen kautta.

- Plus **vertaistalous** (tasavertaisten yksilöiden vaihtoa ilman välikättä), **solidaarisuustalous** (arvon tuottaminen yhteisresurssien pohjalta), **kiertotalous** (materiaalien ja niiden arvon pidennetty kierto), **yhteistoimintatalous** jne.

SITRA

Alustatalouden työ

- Alustatalouden työllä tarkoitetaan työllistämisen muotoa, jossa organisaatiot tai yksilöt jakavat digitaalisen alustan kautta kertaluonteisia tehtäviä tai projekteja aineellista palkkiota vastaan joukolle muita organisaatioita tai yksilöitä (Eurofound 2015). Työ on usein sellaista, jonka tulokset voidaan siirtää bittimuodossa verkossa.

- Useissa länsimaissa noin 1-4 % työvoimasta on hankkinut tai tehnyt töitä digitaalisilla alustoilla. Suomessa on pääasiassa oltu vähän pienemmällä osuudella liikkeellä (tarkkoja tilastoja ei ole).

- Alustat varsin tuore ilmiö. Noin 80 % niistä on luotu vasta tällä vuosikymmenellä.

- Suurimmilla kansainvälisillä alustoilla on kuitenkin jo miljoonia käyttäjiä. Kasvuvauhti on myös ollut hurja (n. 25 %/v.).

- Mikään erityislainsäädäntö ei tyypillisesti sääntele alustojen toimintaa.

- Tekijän ja teettäjän tai tekijän ja alustan haltijan välille ei yleensä katsota muodostuvan työsuhdetta.

KIINNOSTUNEILLE SURFFATTAVAA:

Mitä netistä löytyy? Alustoja monelle alalle, myös luoville aloille

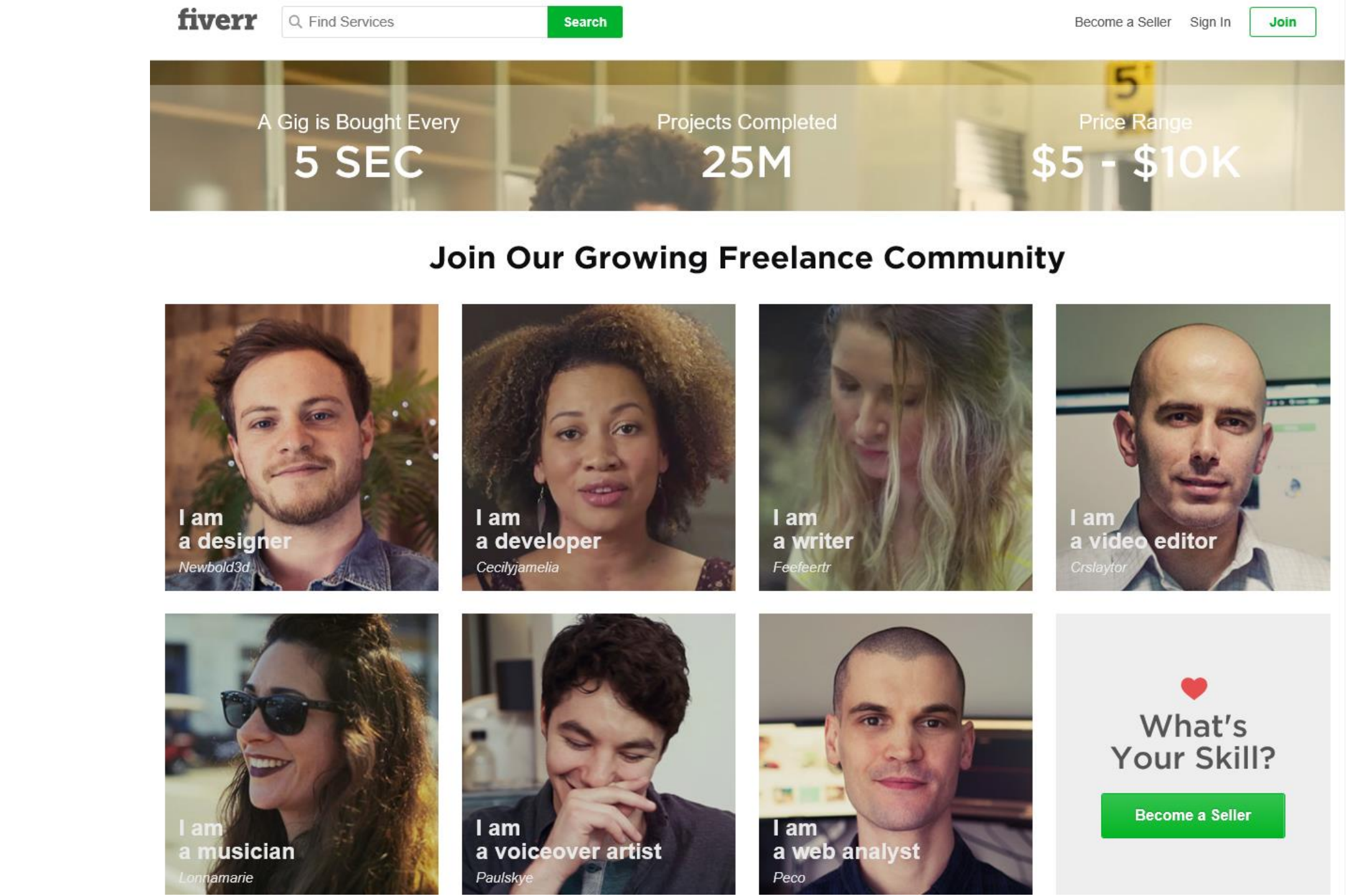
- Miljoonien projektien/keikkatöiden alustoja: https://www.upwork.com/o/jobs/browse/?q=finland (toimii Suomessakin, alustalla nytkin noin 100 työtehtävää Suomi-kontekstissa), https://www.freelancer.com/, https://www.fiverr.com/, https://www.mturk.com/ eli Amazon Mechanical Turk (MTurk)
- Tietokoneohjelmien testaus: https://www.utest.com/
- Tutkijoiden ja konsulttien alusta: https://www.innocentive.com/
- Opettajia online: https://takelessons.com/
- Vastaliike Mechanical Turkille: https://www.daemo.org/home (lupaa oikeudenmukaisempaa joukkoistamista)
- Freelancereiden alusta ja sosiaalinen yhteydenpitokeino (retriitit ym.): http://www.mangrove.io/about
- Freelancereiden osuuskunta San Franciscon alueella: https://loconomics.com/
- Valokuvaajien alustaosuuskunta: https://www.stocksy.com/service/about/

- Käsityöläisten alusta: https://www.etsy.com/ (ei ole varsinainen keikkatyöalusta)

Erilaisia suomalaisia keikkatyöalustoja:

- https://www.treamer.com/ (erityisesti mobiilisovellus)
- https://workpilots.fi/
- https://www.suoratyo.fi/
- https://tinki.com/ (Jari Sarasvuon ideoima)

SITRA

fiverr
Find Services
Search
Become a Seller
Sign In
Join
A Gig is Bought Every
5 SEC
Projects Completed
25M
Price Range
$5 - $10K
Join Our Growing Freelance Community
I am
a designer
Newbold3d
I am
a developer
Cecilyjamelia
I am
a writer
Feefeertr
I am
a video editor
Crslaytor
I am
a musician
Lonnamarie
I am
a voiceover artist
Paulskye
I am
a web analyst
Peco
What's
Your Skill?
Become a Seller

SITRA

Esimerkiksi graafinen suunnittelu

Hyvää:

- Alustoilla graafikot voivat testata ja kehittää itseään oikeiden asiakkaiden kanssa ja rakentaa tarvittavaa kokemusta. Laajentaa markkinat kenelle tahansa globaaleiksi.
- Antaa erityisesti ammatissa aloitteleville mahdollisuuden lisätuloihin
- ”Demokratisoi designin” eli kuka tahansa voi helposti hankkia uskottavan ulkoasun ja ilmeen asialleen

Huonoa:

- Yksinkertainen ja bitteinä liikuteltava suunnittelutyö (*Miltä tämä näyttää?*), esimerkiksi simppelit logot tai muut kuvat, siirtyy alustojen myötä enenevässä määrin hinnaltaan halvimpiin maihin

Toimenpidetarpeita:

- Suunnittelijoiden ammattitaitoa edelleen lisättävä, laajennettava ja syvennettävä, jotta päästään yksinkertaista suunnittelutyötä pidemmälle (*Miksi ja kuinka tämä näyttäisi tältä ja tältä, miten suunnittelu edistää tätä ja tätä asiaa, mitä muita palveluja asiaan liittyy jne.?*) Työn hinnan sijaan on pystyttävä kilpailemaan tällaisella laadulla.
- Alustoja eli jakamistalouspalveluja välittäviä toimijoita on mietittävä säätelyn kannalta. Esimerkiksi verottajan tulisi ryhtyä niiden kanssa yhteistyöhön ja uudenlaisten keikkatyöntekijöiden oikeudet pitäisi taata myös lainsäädännön kautta.
- Alustojen saaminen niillä työskentelevien hallintaan -> Alustaosuuskunnat (näitä on jo syntynyt maailmalla, mutta Suomessa niihin ei vielä törmää)

SITRA

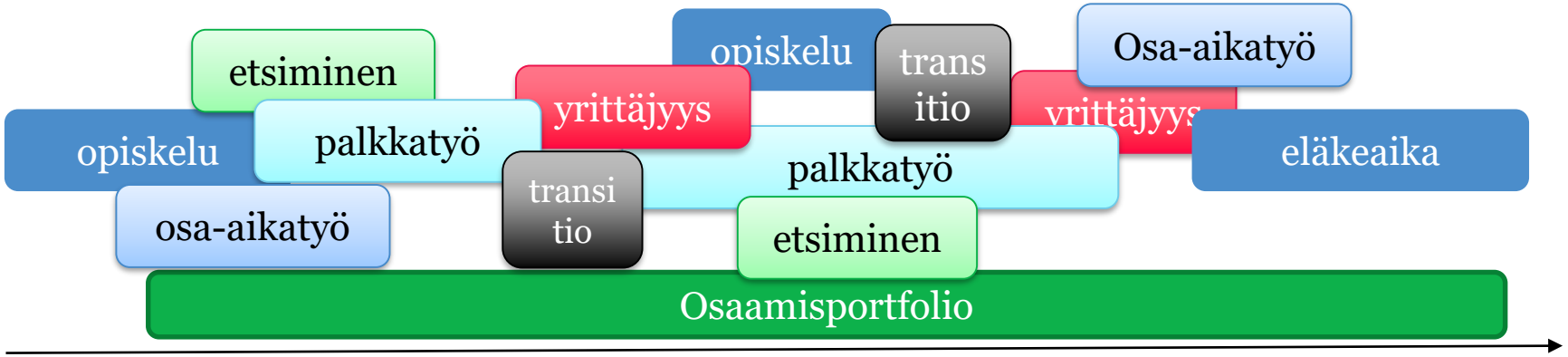
Tarve elinikäiselle oppimiselle korostuu

Nyky-yhteiskunnan säännöt ja toiminnallisuudet ovat rakentuneet kolmijaksoisen elämänkaaren malliin

aika

Kun siirrymme pidempään monivaiheiseen elämänkaareen…

aika

25-30 40-50 75-80

Transitio: aina syvempi muutos, uusi ammatti, toinen elämäntapa

Muutokset elämänkaaressa ja elinikien pituudessa

Tarve elinikäiselle oppimiselle korostuu

SITRA

Elinikäinen oppiminen vaikuttavana investointina

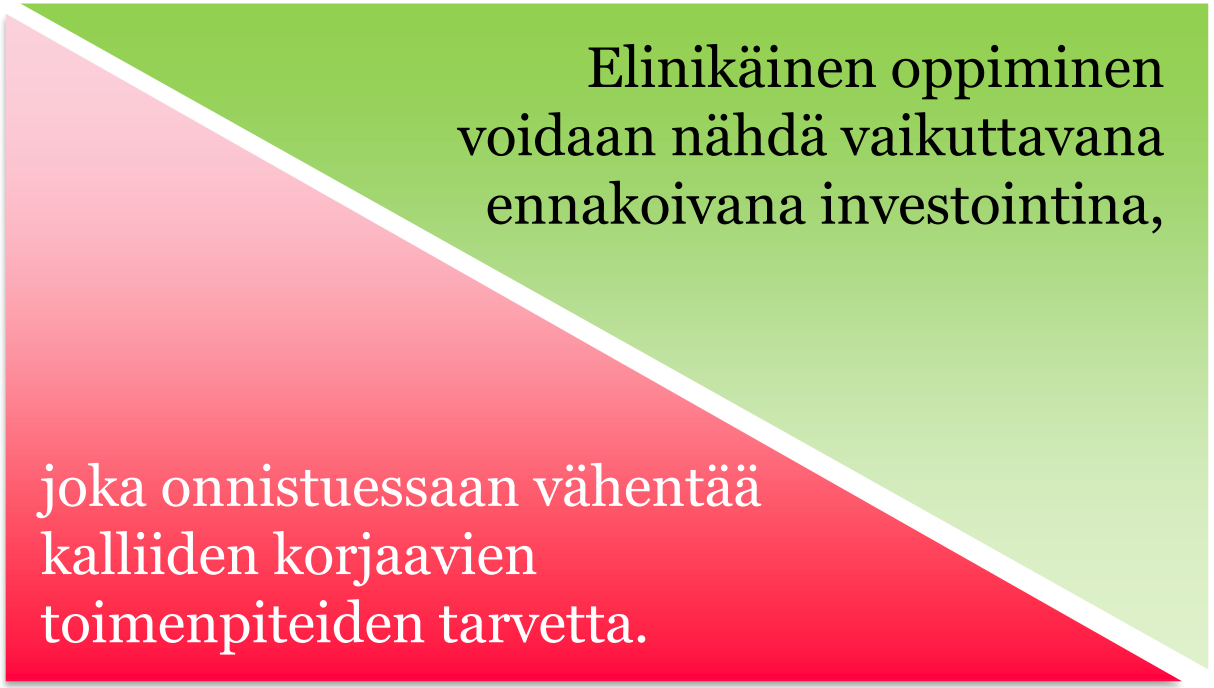
Politiikkalohkot

Koulutuspolitiikka

Työ- ja elinkeinopolitiikka

Sosiaalipolitiikka

Turvallisuuspolitiikka

Megatrendit

- Teknologinen kehitys ja muuttuvat osaamistarpeet
- Ekologinen kestävyyskriisi – tarve rakentaa hyvinvointia kestävästi
- Pidentyvät eliniät, heikkenevä huoltosuhde
- Demokratian rapautuminen, osattomuus, ilmastopakolaisuus

SITRA

HYVÄÄ HUOMISTA, SUOMI!

sitra.fi | seuraavaerä.fi
@sitrafund

SITRA